

Nr 101.

Av herr **Hansson, Gustav**, och herr **Strömberg**, om vissa ändringar i lagen om val till riksdagen.

Vid 1924 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 179 sådana ändringar i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen, att förutom partibeteckning även underpartibeteckning och fraktionsbeteckning finge komma till användning vid val till riksdagens kamrar.

Såsom stöd för detta förslag anförde departementschefen bland annat följande: »att det föreligger ett obestridligt behov att ordna det lojala kartellväsendet på sådant sätt, att det fyller sitt ändamål utan menliga biverkningar. Så länge nuvarande stadganden bestå oförändrade, motverkar risken att göra platsförlust den samverkan mellan olika politiska partier, som eljest kunde synas lämplig. Och å andra sidan framträder ofta inom särskilda fraktioner inom ett parti en önskan att bättre än med nuvarande bestämmelser kunna, utan att därigenom skada fraktionens gemensamma intressen, göra gällande speciella önskningsmedel avseende på personvalet. Genom införandet av rätt till underbeteckningar å valsedlarna skulle man kunna utan omgång vinna den önskvärda förbättringen uti ifrågavarande avseende.»

Konstitutionsutskottet tillstyrkte vad beträffar val till riksdagens andra kammare propositionen, och riksdagens beslut blev i överensstämmelse härmed.

Utskottets utlåtande var emellertid icke enhälligt. Åtta av dess ledamöter yrkade avslag å framställningen under framhållande av att det icke var tillrådligt att ytterligare komplicera valmetoden. Det påpekades, att då förslaget icke endast avser att giva ökad möjlighet till samverkan mellan olika partier utan jämväl genom införande av s. k. fraktionsbeteckning direkt inbjuder till smärre gruppbildningar inom partierna, det föreligger en synnerligen stor risk för att särintressena komma att framträda på ett sådant sätt, att önskvärd samling omkring de stora politiska principfrågorna omöjliggöres eller i varje fall i hög grad försvåras.

Vid överläggningen i kamrarna i denna fråga gjorde förslaget anhängare gällande, att den år 1921 genomförda utökningen av valkretsarnas storlek aktualiserat behovet av rätt till samverkan partierna emellan samt att särskilt för de små partierna denna samverkan hade stor betydelse.

De år 1924 förrättade valen till riksdagens andra kammare utvisa emel-

lertid, att detta behov icke förefunnits i den utsträckning, som man vid förslaget antagande velat göra gällande. Underpartibeteckningar förekommo i 132 fall, medan däremot fraktionsbeteckningar förekommo i endast 40 fall. Härav torde framgå att man vid genomförandet av återopade ändring i vallagens bestämmelse gått längre än vad som betingats av föreliggande behov. Utav de 40 fraktionsbeteckningarna fingo blott 7 deltaga i plats-tillsättningen, då däremot de övriga icke lyckades få någon representant vald.

Det kan visserligen sägas att erfarenheterna från 1924 års andrakammarval utvisat, att de betänkligheter som hystes emot denna lagändring icke visat sig vara grundade. Man bör dock härvidlag beakta, att de nya bestämmelserna voro vid detta val helt nya, och att väljarna knappast voro förtrogna med vilka möjligheter av olika slag, som förelågo.

Av det anförda synes framgå, att något verkligt behov av såväl parti-, underparti- som fraktionsbeteckningar icke föreligger i den utsträckning, som vallagen numera medger. Underpartibeteckningar kunna måhända med anledning av de större valkretsarna ha en uppgift att fylla, då det gäller att ordna samverkan emellan olika partier, men fraktionsbeteckningarna uppmuntra endast särintressenas framträdande till men för de större och viktigare frågorna.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen att vid val till riksdagens andra kammare förutom partibeteckning endast underpartibeteckning må kunna förekomma.

Stockholm den 22 januari 1926.

G. W. Hansson.

Gustaf Strömberg.